

תוכן עניינים

1.	פתיחה	3
2.	הקדמה	3
3.	רקע תיאורטי – עבודה מהבית	4
4.	רקע תיאורטי בהקשר הישראלי – נשים עובדות מהבית	5
5.	נושא ושאלת המחקר	6
6.	שיטות המחקר	7
7.	ממצאי המחקר	8
7.1	מעבר בין תצורות עבודה	8
7.2	מודעות וטיפול בקונפליקט עבודה-משפחה	9
7.3	התלות בלקוחות ואופי העובדות מהבית	10
7.4	תמיכה ויחס המשפחה	11
8.	דיון ומסקנות	11
9.	מקורות	13
	נספחים	14
	נספח א': שאלות הריאיון	14
	נספח ב': הראיונות	15

1. פתיחה

ניתן לומר, כי בעשורים האחרונים הטכנולוגיה הפכה להיות גורם בעל משמעות מכריעה בעולמם של כל אדם בעולם המערבי. טכנולוגיה היא, היא הגורם ששובר את המרחק בין אנשים, מבטל מושגים של זמן ורחיקות (Troup & Rose, 2012). בעשורים האחרונים, ובמיוחד בפריצה של האינטרנט המהיר בשנים האחרונות, החל לחדור לתוך התודעה התעסוקתית האפשרות להשתמש בטכנולוגיה זו ולהפוך מקצועות שונים לכאלו שניתן לבצע מהבית, וכך לבטל את הצורך לנסוע ולבזבז זמן רב בהגעה למשרדי החברה (Sullivan & Smithson, 2007).

מציאות זו יצרה תמורות רבות בחברה המערבית, אך בפן האישי, אבקש בפתיחה זו להתייחס בקצרה לתמורה המעניינת אותי בתור אישה. כאישה, גם כיום בחברה המודרנית, הבית תמיד נחשב למקומה של האישה, ובאחריותה, ובאילו הגבר היה זה שיוצא מהבית כדי לפרנס את הבית. מציאות זו השתנתה לחלוטין, אך עדיין האישה נחשבת בתור הגורם האחראי לטיפול בתחזוקת הבית ובילדים. המעבר ההדרגתי של עוד ועוד מקצועות לתוך הבית מייצר שינויים מכריעים במרחב הביתי ובדיכטומיה המגדרית של חלוקת התפקידים המגדרית שגם היום מסרבת להישבר (קרק, 2009). לכן, עבודה זו תתמקד בנשים העובדות מן הבית ויכולתן להפריד בין בית לעבודה, והקשר המגדרי של מציאות שכזו על אותן נשים.

2. הקדמה

אין כלל עוררין כי העולם התעסוקתי של העבר הרחוק אינו דומה כלל לזה הנוכחי. בעבר, עובדים היו לומדים לטובת מקצוע ספציפי ומסוים מאד, מתמחים בו, ולבסוף, במרבית המקרים, גם עובדים בו לאורך כל חייהם, עד הגעתם לגיל הפרישה. התעסוקה 'באותם' ימים, דרשה הכרה של מקצוע מאד חד גוני, אשר את העבודה עצמה היה נדרש לבצע במקום מאד מסוים בתנאים מאד ספציפיים. כל זה השתנה. היום, נדרש העובד לרכוש מספר מגוון ומורכב של יכולות כדי שיתאים לשמש בתפקיד דינמי המשתנה תמידית, ואשר הוא בעצמו יחליף באופן תדיר (ספורטה, 2008).

שינויים אלו הגיעו לרמה קיצונית חדשה כאשר נפתחה האפשרות הטכנולוגית והתפיסתית לעבוד מתוך הבית. העבודה מהבית נוצרה לא רק מתוך ההיתכנות הטכנולוגית, אלא גם ובעיקר מתוך שינויים משמעותיים במבנה ובתפיסה הארגונית, שאפשרה לצורה כזו של עבודה להיות אפשרית (Sullivan & Smithson, 2007). בנוסף לכך, הארגון היה צריך לשנות את הדרך שבה הוא מעניק חופש וביטחון לעובד כדי

לאפשר לו להתנהל באופן עצמאי כל כך (שהרי בבית אין מנהלים המסוגלים להשגיח על כל דקת עבודה של עובדיהם, כפי שהיה נהוג ומקובל בעבר) (Eng, Moore, Grunberg, Greenberg & Sikora, 2010).

הדיון שבסיסו עומדת עבודת מחקר איכותנית זו, באה לבחון את הדרך שבו האיזון שבין עבודה למשפחה ובית מתערער עקב שינויים אלה, שהביאו את העבודה לתוך הבית. סוגית האיזון בין משפחה לעבודה כבר מתנהלת זה עשורים רבים, אך בעבר היא הייתה שייכת וקשורה בהכרח להקשר הגברי שבה. שהרי עד לפני כמה עשורים, היה מקובל שרק הגבר היה זה שנאלץ להתמודד עם שני העולמות, זה שבבית וזה שבחוץ, בזמן שעולמה של האישה היה כביכול צר ופשוט יותר, ועסק בעיקר בטיפול בילדים ובניקיון ותחזוקת הבית (Gherardi, S., & Poggio, 2001).

מצב זה השתנה באופן מהותי בעשורים האחרונים, אך עדיין נשים נאלצות להיאבק בזכותן לעבודה שוות זכויות, שבפועל אינה מתקיימת ולכן נשים מודרות מתפקידים רבים, וזכות לשכר נמוך באופן אינטגרלי. בנוסף, האישה עדיין נחשבת לבעלת האחריות העיקרית לטיפול בילדים ובבית, וכך מאיזון בין משפחה ועבודה שנחשבה לנחלתו של הגבר, הפך הקונפליקט לסבוך הרבה יותר בגרסה הנשית, אשר מצריך את האישה לעסוק באופן מעשי בזהותה – אם כאשת משפחה ואם מסורה, או כאשת קריירה 'קרה' המזניחה את ילדיה וביתה (Poposki, 2011). קונפליקט זה, אשר מתמזג במידה מסוימת לאיזון משפחה-עבודה ומצד שני חותר דרכו, נתון לבחינה ייחודית ומרתקת נוכח השינויים האחרונים בעולם התעסוקה, המאפשרים במקצועות רבים לעבוד מהבית. עבודה זו תיגע בנושאים אלו, כפי שיובהר ביתר שאת בסעיפי העבודה הבאים.

3. רקע תיאורטי – עבודה מהבית

למרות שנהוג להתייחס לעבודה מהבית בתור צורת עבודה השייכת בעיקר לשנות ה-2000 ואף יותר לעשור האחרון, בפועל העבודה מהבית כנושא לדיון כבר קיים עשרות שנים. העבודה מהבית התחילה ונבעה מתוך הצורך של ארגונים לחסוך בשטחי עבודה ומתוך תפיסה חדשה שתפסה כי עובדים בעולם החדש אינם צריכים 'לנכוח' כדי לעשות את עבודתם, אלא הם אנשים של ידע אשר עצם השתייכותם לארגון כבר מסמלת את רמת האמון בין העובד לבין החברה. כך, הפכה התוצאה הסופית של עבודתם לסוגיה המרכזית והיחידה החשובה שבעדה הם מוערכים ונבחנים (Troup & Rose, 2012).

בתחילה, האמונה בעולם התעסוקה ואף באקדמיה הייתה כי העבודה מהבית תיצור שינויים חיוביים מרחיקי לכת. שכן ייחסך מהעובדים הצורך לשהות במקום עבודה. מקום חברתי מטבעו אשר ייצרו החברתי